

Jan Tomczak

"Lied und Musik in Religionsunterricht und Jugendarbeit", Julius Heuberger, München 1976 : [recenzja]

Collectanea Theologica 47/3, 207-208

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Niemieckiego Związku Katechetów zaprosiła znanych przedstawicieli różnych dyscyplin nauki, do krytycznej dyskusji na temat ogłoszonego projektu. Wynik tej dyskusji został przedstawiony czytelnikom w prezentowanej książce. Zabrało głos w niej około trzynastu naukowców, specjalistów z dziedziny bibliistyki, historii Kościoła, religioznawstwa, teologii dogmatycznej i moralnej, socjologii i innych dyscyplin naukowych. Nie udało się jednak otrzymać uwag psychologa i pedagoga, co należy uznać za niemałą szkodę w tym dialogu z naukami. Wymienione dyscypliny mają dużo do powiedzenia w tym zakresie.

Autorzy wypowiedzi, które stały się artykułami składającymi się na omawianą książkę, oceniali *Zielfelderplan* z punktu swego fachu i swej metody. Stąd nie zawsze dydaktycy mogą się zgodzić z ich sądami, mimo że nieobce były autorom problemy dydaktyczne. Gdy naukowcy nadsyłali uwagi krytyczne, zainteresowani tymi zagadnieniami dostarczali im krytyczne pytania pod adresem ich wypowiedzi. Na wiele z tych pytań nie ma odpowiedzi w tej książce. Pozostały w dalszym ciągu otwarte.

W prezentowanym tomie spotykamy się nie tylko ze zbiorem krytycznych artykułów dotyczących *Zielfelderplan*, lecz także z odpowiedziami członków komisji układającej projekt, na trudności wysunięte przez naukowców. Po każdym artykule naukowca-specjalisty zajmują oni stanowisko wobec przedstawionych trudności, zarzutów czy propozycji. Dzięki temu dialog staje się bardziej widoczny.

Warto zaznaczyć, że opublikowanie omawianej książki jest pierwszą próbą uczynienia religijno-pedagogicznego projektu przedmiotem szerszej międzydyscyplinarnej dyskusji. Otrzymany winik potwierdza, że z takiej dyskusji wyrosną nowe perspektywy dla poszukiwań teoretycznych i dla praktyki.

Przedstawiana książka ukazuje tak rozległe i wielopłaszczyznowe problemy, że nie sposób jest zająć wobec nich jednolitego stanowiska. Nie sprzyja sprowadzeniu wszystkiego niejako do wspólnego mianownika także fakt, że dyskusja wokół *Zielfelderplan* wydobyła na światło dzienne więcej problemów teologicznych i religijno-pedagogicznych niż nowych rozwiązań. Niemniej ujawniła, że w omawianym projekcie pominięto wiele teologicznych i religijno-pedagogicznych aspektów. Wiele zagadnień nie przemyślano wystarczająco z punktu widzenia teologii i pedagogiki religijnej. Krytyczne pytania i uwagi pod adresem *Zielfelderplan* okazują się w jakiejś mierze krytyką istniejącej teologii, która nie radzi sobie jeszcze z niektórymi problemami wciągniętymi do nowego projektu nauczania religii. Twórcy nowego planu nie dali uzasadnienia, dlaczego wybrali taki układ programu, a nie inny. Nie określili również dokładnie pojęcia doświadczenia, które czynią głównym kryterium układu dydaktycznego proponowanego materiału.

Chociaż dyskusja wokół *Zielfelderplan* nie rozwiązała wszystkich zagadnień, które okazują się konieczne przy rewizji tego programu, przyniosła niemało pożytku i zapewne przyczyni się do lepszego opracowania drugiej wersji wspomnianego projektu.

Czytelnikowi polskiemu omawiana książka może pomóc pogłębić problemy związane z nauczaniem religii i podsunąć nowe rozwiązania.

ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Julius HEUBERGER, *Lied und Musik in Religionsunterricht und Jugendarbeit*, München 1976, Kösel-Verlag, s. 126.

Poprzez muzykę wykonywaną na instrumentach i śpiew człowiek głębiej przeżywa podawane treści i mocniej je utrwala niż przez mowę i pismo. Muzyka odgrywa wielką rolę w nauczaniu religii i innych formach przekazu orędzia ewangelicznego. Przyczynia się do głębszego przeżywania i utrwalania w świadomości tajemnic zbawienia.

Julius Heuberger chce przyjść z pomocą wszystkim zajmującym się nauczaniem religii i innymi formami duszpasterstwa wśród dzieci i młodzieży. Zachętę do opublikowania książki dostarczyło autorowi interdyscyplinarne seminarium, które się odbyło w Eichstätt, na temat: „Śpiew i uprawianie muzyki w twórczym nauczaniu religii i sprawowaniu służby Bożej wśród uczniów.”

Książka obok dydaktyczno-metodycznych rozważań podaje modele prowadzenia proponowanych zajęć muzycznych z dziećmi i młodzieżą w wieku aż do klasy dziewiątej. Ukazuje muzykę wokально-instrumentalną w nauczaniu religii zgodnie z ramowym programem zachodniemieckim. Mówi o instrumentach muzycznych dla dzieci i młodzieży. Opiera się na dorobku niemieckiego kompozytora, pedagoga i dyrygenta nazwiskiem Carl Orff, który jest twórcą oryginalnej metody wychowania muzycznego dzieci. Kładzie w niej nacisk na aktywne uprawianie muzyki przez śpiew i grę na łatwych technicznie instrumentach, głównie perkusyjnych.

Autor idąc za wspomnianą metodą przedstawia, jak na lekcjach religii można tworzyć swobodnie muzykę wokально-instrumentalną. Chodzi tu o improwizowanie muzyki czyli o jednoczesne wymyślanie i wykonywanie muzyki bez bezpośredniego przygotowania. Dzieci mają w tej dziedzinie niemały dar inwencji, który nauczyciel religii powinien pomóc im wydobyc i rozwinąć. Należy jednak pamiętać, że na lekcjach religii celem nie jest rozwijanie uzdolnień muzycznych, lecz prowadzenie do przeżywania i utrwalania treści religijnych przy pomocy środków muzycznych. Książka ukazuje kilka modeli takich improwizacji dla paru roczników dzieci. Proste i łatwe melodie pozwalają skierować główny wysiłek nie na rozwojowe elementy muzyczne, lecz na treści religijne.

Autor proponuje także takie lekcje, których przedmiotem są odpowiednio dobrane pieśni religijne. Radzi zwracać w nich szczególną uwagę na treść, gdyż w nauczaniu religijnym pierwszeństwo ma słowo, a nie oprawa muzyczna. Takie spotkania nie powinny być często przeprowadzane, gdyż mogłyby stać się mało ciekawe i nie wszystkie pieśni nadają się do takiego szczegółowego omawiania. Wiele pieśni jest tak łatwych, że można ich nauczyć w krótkim czasie w połączeniu ze zwykłą lekcją, bez poświęcania im całej godziny. Julius Heuberger podaje kilka modeli takich spotkań opartych na treściach różnych pieśni. Rozpatruje w nich zarówno treść, jak i melodie.

Czytelnik w omawianej książce poznaje raczej przemawiające za wprowadzaniem nowych pieśni i współczesnej muzyki, a także widzi kryteria służące do wyboru pieśni czy piosenek, które są stosowne do używania w służbie liturgicznej lub nauczaniu religii. Książka podaje również uzasadnienia teoretyczne i wskazania praktyczne dla wszystkich, którzy organizują służbę liturgiczną czy paraliturgiczną dla dzieci i młodzieży. Znajdujemy więc w niej praktyczne uwagi na temat muzyki wokально-instrumentalnej w liturgii i w nabożeństwach.

Chociaż omawiana książka uwzględnia zasadniczo warunki zachodniemieckie, może jednak w niejednym pomóc także czytelnikowi polskiemu zarówno pracującemu w terenie, jak i przygotowującemu młodych ludzi do takiej pracy.

ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Siegfried KRAUSE, *Darstellendes Spiel*, Paderborn 1976, Verlag Ferdinand Schöningh, s. 144.

W Niemczech Zachodnich od kilku lat coraz żywszą staje się dyskusja o szkolnych przedstawieniach i dziecięcych teatrach. Mimo jej intensywności i zaplecza naukowego nie udało się do roku 1976 przystosować teorii do praktyki i pokazać, jak wypracowane postulaty mogą być realizowane